

Vaasan sairaanhoitopiirin eettinen käsikirja

Kesäkuu 2017

Linda Nyholm, Rose-Maj Friman &
Susanne Salmela

Etiikka on luonnollinen osa arkipäivän työtä Vshp:ssä. Tämä käsikirja on tarkoitettu työvälineeksi käytännön hoitotyöhön, ja lähtökohtana on, että potilas on hyvässä hoidossa. Käsikirja keskittyy perusarvoihin ja erilaisiin työskentelymuotoihin.

Sisältö:

1. Teille, jotka tuotatte hoitoa, jonka asiakkaat kokevat parhaaksi Suomessa
2. Keskeiset arvot Vaasan sairaanhoitopiirin toiminnassa
3. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista
4. Ammatillinen etiikka ja ammattieettiset lupaukset
5. Arvoperusta ja etiikka yksiköissä
6. Eettinen osaaminen ja eettinen kestävyys
7. Eettisesti kestävä hoidon malli
8. Tulevaisuudentavoitteet

Linkit

1. Teille, jotka tuotatte hoitoa, jonka asiakkaat kokevat parhaaksi Suomessa

Eettisen käsikirjan tarkoitus on tukea henkilöstöä hoitotyössä. Hoitotyössä tehtyjen yksittäisten tekojen taustalla on eettisiä päätöksiä, jotka ohjaavat käytännön hoitotoimenpiteitä.

Hoidon etiikkaan liittyvien asioiden avaaminen rikastuttaa arkista työpäivääsi. Työsi saa toisenlaisen merkityksen. Sinulla ja sinun teoillasi on väliä! Hyvän, paremman ja parhaan hoidon erolla on merkitystä, kun potilaat tulevaisuudessa valitsevat hoitopaikkansa. Asiakkaan kokema hoito on meillä parasta Suomessa – se olkoon johtotähtenä meille, jotka työskentelemme Vaasan sairaanhoitopiirissä.

Jokaisen lääketieteellisen päätöksen ja hoitotoimenpiteen takana on ihminen. Kaikilla täällä työskentelevillä on oma vastuualueensa, ja he toimivat tärkeinä linkkeinä hoitoketjussa ja potilaan kohtaamisessa. Jokaisella panoksella on merkitystä, kun pyrimme parhaaseen asiakkaan kokemaan hoidon laatuun Suomessa.

Tämän käsikirjan tarkoituksena on edistää laadukasta hoitoa lisäämällä ymmärrystä ja syventämällä hoitoon liittyviä keskusteluita. Tässä asiassa Vaasan sairaanhoitopiiri on Suomessa paras.

2. Vaasan sairaanhoitopiirin toiminnan keskeiset arvot

- Potilas-/asiakaskeskeisyys merkitsee sitä, että hoito perustuu ihmisen arvokkuuden, itsemääräämisoikeuden ja yksityisyyden kunnioittamiseen. Hoito on yksilöllistä ja painottaa potilaan kokemuksia ja tarpeita. Hoito suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä potilaan kanssa.
- Ihmisarvon kunnioittaminen merkitsee sitä, että kaikilla ihmisillä on oikeus hyvään hoitoon ja kunnioittavaan kohteluun. Jokaisella ihmisellä on arvo henkilökohtaisista ominaisuuksista tai yhteiskunnallisesta asemasta riippumatta. Ihmisarvo ei pienene sairastuessa, vaan kaikilla ihmisillä on oikeus arvokkaaseen elämään.

2. Vaasan sairaanhoitopiirin toiminnan keskeiset arvot, jatkuu

- Ammatilliseen vastuuseen kuuluu vastuu omasta työstä sekä vastuu muista ihmisistä potilashoidossa ja työyhteisössä. Henkilöstöllä on usein suurempi vastuu kuin potilaalla, mutta myös potilaalla on vastuu omasta terveydestään ja hoidostaan.
- Oikeudenmukaisuus merkitsee sitä, että kaikilla ihmisillä on sama arvo ja että heitä tulee kohdella samoin ehdoin. Oikeudenmukaisuutta on eri tasoilla. Terveysthuollon resurssit jaetaan niin oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti kuin mahdollista.

3. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (1992/785)

Laki potilaan asemasta ja oikeuksista edellyttää, että hoidossa ja kohtelussa kunnioitetaan potilaan

- oikeutta laadukkaaseen terveydenhuoltoon
- ihmisarvoa ja koskemattomuutta
- vakaumusta ja yksityisyyttä
- itsemääräämisoikeutta
- oikeutta saada hoitoa suomeksi tai ruotsiksi
- äidinkieltä, yksilöllisiä tarpeita ja kulttuuria ja että ne huomioidaan hoidossa ja kohtelussa niin pitkälle kuin mahdollista.

4. Ammatillinen etiikka ja ammattieettiset lupaukset (katso esimerkit linkeistä)

- Hoitoalalla työskenteleminen vaatii eettistä työskentelyä ja sitä, että pohtii sekä omia arvojaan että ammatillisia arvoja.
- Jotkut hoitoalan ammattiryhmät ovat sitoutuneet ammattieettisiin lupauksiin. Kun valitsee hoitoalan ammatin, ammattikunta ja yhteiskunta odottavat, että henkilö täyttää tietyt vaatimukset.
- Ammattieettiset lupaukset suojaavat potilasta, vahvistavat ammattimaisuutta ja toimivat suuntaviivoina, jos arvot joutuvat hoitotyössä konfliktiin.

5. Arvoperusta ja etiikka yksiköissä

- Arvoperusta on kooste organisaation arvoista (ks. edellinen luku). Organisaation keskeisiin arvoihin perustuva arvoperusta on oltava jokaisessa Vshp:n yksikössä.
- Arvoperusta on kuvaus arvoista, jotka ovat tärkeitä yksikön toiminnassa ja joihin työ perustuu.
- Arvoperusta ohjaa ja antaa suuntaviivat työlle.
- Jotta arvoperusta pysyisi elävänä, kaikkien on tunnettava yksikön arvot ja kaikilla on oltava mahdollisuus työskennellä niiden mukaisesti. Arvoperusta voidaan muotoilla esimerkiksi eettisiksi lupauksiksi.

5. Arvoperusta ja etiikka yksiköissä, jatkuu

Etiikan parissa voidaan tehdä työtä eri tavoin. Alla luetellaan joitakin Vshp:ssä käytettyjä työskentelymuotoja.

- a) Etiikka rekrytinnissa (keskustelu, Moodle-kurssi)
- b) Eettiset keskustelut
- c) Etiikka kehityskeskusteluissa
- d) Eettiset lupaukset

Yksiköt saavat valita itselleen parhaiten sopivan työmuodon. On myös mahdollista valita muita työskentelymuotoja, kuten esimerkiksi eettiset kierrot.

5a) Etiikka rekrytoinnissa

- Uuden työntekijän kanssa keskustellaan yksikön arvoperustasta ja eettisistä kysymyksistä.
- Uusi hoitohenkilöstö suorittaa hoitoetiikan Moodle-kurssin, joka toimii uusien työntekijöiden todistuksena eettisestä osaamisesta.

intranet: <http://moodle.vshp.fi> (käyttäjänimen ja salasanan saa HR-yksiköstä, X5).

Www-sivut: Ammattilaisille → Koulutus → Moodle

Moodlen materiaalia voidaan käyttää myös osastotunneilla, keskusteluissa ja VKS:n hoitajien täydennyskoulutuksessa sekä opiskelijoiden opetusmateriaalina.

5b) Eettiset keskustelut

- Vshp:n yksiköissä käydään eettisiä keskusteluita. Ryhmäkeskusteluissa käsitellään etiikkaa päivittäisessä hoitotyössä.
- Keskusteluiden tarkoituksena on, että osallistujat kuulevat toistensa mielipiteitä ja pohtivat asioita myöhemminkin. Keskustelut lisäävät ymmärrystä eri näkökulmia kohtaan.
- Keskusteluita johtaa ulkopuolinen vetäjä.
- Kaikille annetaan mahdollisuus osallistua. On hyvä, jos keskusteluun osallistuu eri ammattiryhmiä, niin että eri erikoisalajat voivat tuoda esiin oman näkökulmansa.
- Tutkimukset osoittavat, että eettiset keskustelut vaikuttavat myönteisesti eettiseen ajatteluun, eettiseen herkkyyteen, potilaiden ja kollegoiden kohteluun sekä työyhteisöön ja työhyvinvointiin tehtyihin panostuksiin.

5c) Etiikka kehityskeskusteluissa

- Etiikasta työssä ja arvoperustassa keskustellaan esimiehen kanssa kehityskeskustelussa, työtilanteeseen ja työtehtäviin liittyen.

5d) Vshp:n eettiset lupaukset (linkki)

- Olet tervetullut sellaisena kuin olet.
- Kuuntelemme sinua ja suhtaudumme vakavasti kertomaasi.
- Näemme sinut ja kohtaamme sinut omana itsenäsi.
- Olemme täällä sinua varten.
- Ylläpidämme osaamistamme, jotta saisit parasta mahdollista hoitoa.
- Pidämme lupauksemme.

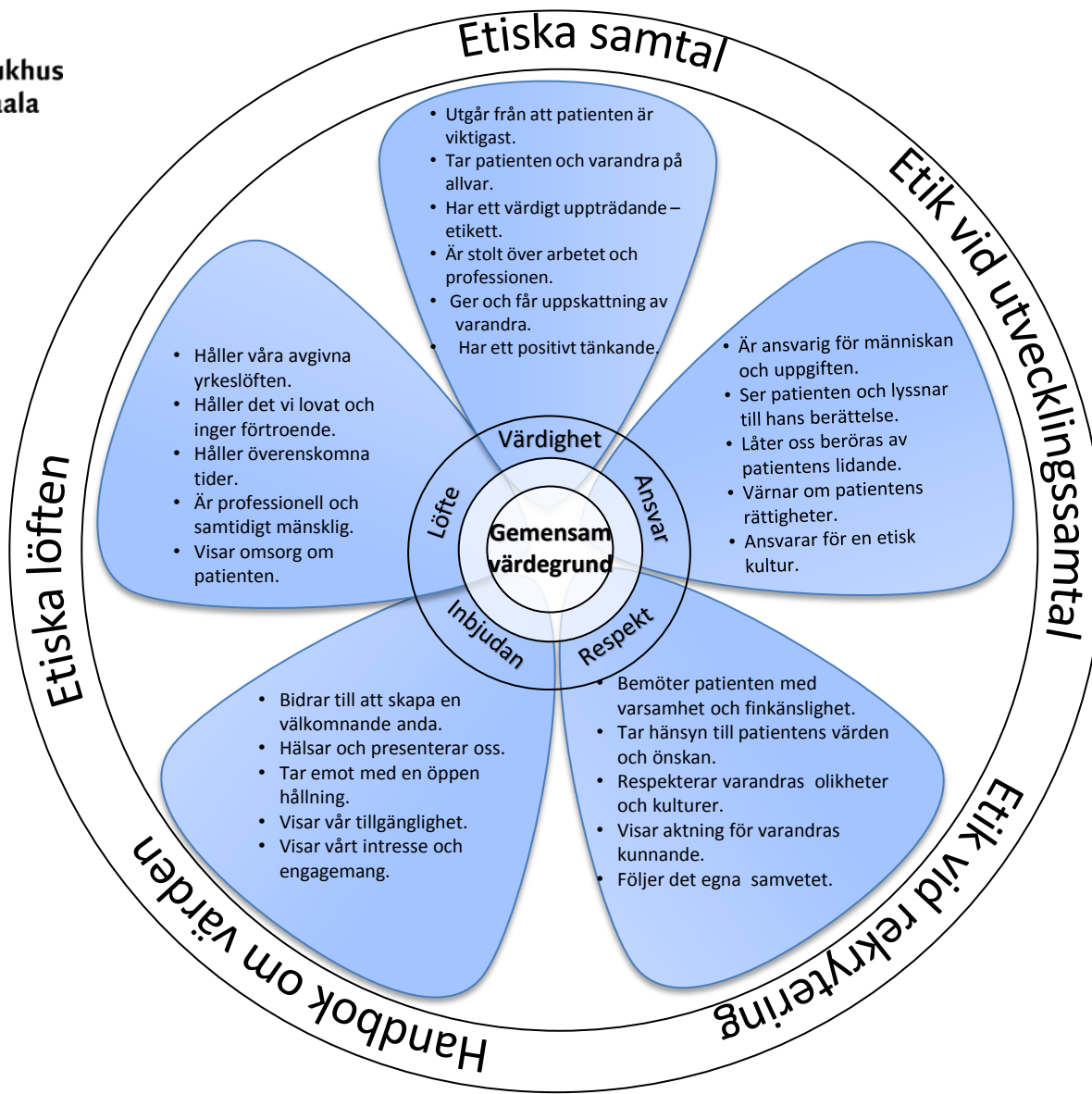
Yksiköt vastaavat siitä, että eettiset lupaukset juurrutetaan jokapäiväiseen työhön ja että niiden merkitystä omalle toiminnalle pohditaan.

6. Eettinen osaaminen ja eettinen kestävyys

- Eettinen osaaminen on kykyä toimia eettisesti eri tilanteissa. Se vaatii eettistä herkkyyttä, kykyä eettiseen pohdintaan ja eettistä tietämystä.
- Eettistä osaamista voi kohentaa esimerkiksi koulutuksella, kokemuksella ja osallistumalla eettisiin keskusteluihin.
- Hoitotyössä toimiminen voi vaikuttaa myös luontoon ja ympäristöön, tulevaisuuden ihmisiin tai ihmisiin muualla maailmassa. Jotta hoito olisi eettisesti kestävä, myös näitä asioita on pohdittava.

7. Eettisesti kestävä hoidon malli (ks. alla)

- Malli on kehitetty Eettisesti kestävät hoitokulttuurit -hankkeessa, jossa hoitajat toimivat kanssatutkijoina.
- Malli on kuvattu kukkana, jossa on pohjus (eetos eli arvoperusta) ja viisi terälehteä. Terälehdet kuvastavat arvokuutta, vastuuta, kunnioitusta, kutsua ja lupautta. Esimerkit valaisevat sitä, miten ne toteutuvat käytännössä.
- Uloimpana on kehä, joka kuvastaa Vshp:n uusia tapoja vahvistaa eettisesti kestävä hoitoa.

8. Tulevaisuudentavoitteet

- On tärkeää nähdä toiminta ja myös ihminen kokonaisuutena ja nähdä henkilö potilaan takana.
- Tasaisin väliajoin on käytävä eettisiä keskusteluita ja keskusteltava yksikön arvoperustasta.
- Syvälliset eettiset keskustelut tekevät työstä mielekkäämpää ja parantavat työhyvinvointia.
- Maailma muuttuu, mutta meidän on jatkuvasti palattava eettisiin kysymyksiin.
- Etiikka on avain laadukkaaseen hoitoon. Hyvä hoito on paljon enemmän kuin tekniikkaa.

Linkkejä:

- Linkki Vshp:n toiminnan keskeisiin arvoihin. Salmela, S. & Hautamäki, S. Tervetuloa Vaasan keskussairaalaan 2016. Julkaisematonta materiaalia.
- VKS:n esittely (suomeksi):
<http://intra1.vsvd.local/tuki-ja-palvelut/viestintapalvelut1/visuaalinen-ilme/powerpoint-pohjat/>
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista. Linkki: [Finlex, oikeusministeriö. Laki potilaan asemasta ja oikeuksista \(1992/785\). http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785](http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785)
- Super, 2015. Lähihoitajan eettiset periaatteet. Linkki:
https://www.superliitto.fi/site/assets/files/4599/lahihoitajan_eettiset_ohjeet_148x148_12s.pdf
- Sairaanhoidajat (Sairaanhoidajaliitto), 2014. Sairaanhoidajien eettiset ohjeet. Linkki:
<https://sairaanhoidajat.fi/jasenpalvelut/ammattillinen-kehittyminen/sairaanhoidajan-eettiset-ohjeet/>
- Suomen Bioanalyytikkoliitto ry., 2006. Bioanalyytikon, laboratoriohoitajan eettiset ohjeet. Linkki:
<https://www.bioanalyytikkoliitto.fi/@Bin/659271/Eettiset+ohjeet+-suomi+2011.pdf>
- Suomen Röntgenhoitajaliitto, 2000. Röntgenhoitajan ammattietiikka. Linkki Vshp:n eettisiin lupauksiin (intranet). Linkki: <http://intra1.vsvd.local/hoito/hoitotyoeettisesti-kestavat-hoitokulttuurit/>

Linkit, jatkuu

- Svensk sjuksköterskeförening, 2014. ICN:s etiska koder för sjuksköterskor, Stockholm. Linkki: https://www.swenurse.se/globalassets/01-svensk-sjukskoterskeforening/publikationer-svensk-sjukskoterskeforening/etik-publikationer/sjukskoterskornas.etiska.kod_2014.pdf
- ETENE (Valtakunnallinen sosiaali- ja terveysalan eettinen neuvottelukunta) 2011. Sosiaali- ja terveysalan eettinen perusta. Sosiaali- ja terveysministeriö. Linkki: <http://etene.fi/documents/1429646/1559058/ETENE-julkaisu+32+Sosiaali-+ja+terveysalan+eettinen+perusta.pdf/13c517e8-6644-4fa5-8c5f-193cfdce9841>
- Eettisesti kestävä hoidon malli. Nyholm, L. Salmela, S., Nyström, L. & Koskinen, C. 2017. Sustainability in care through an ethical practice model. Nursing Ethics. Linkki: <http://journals.sagepub.com/eprint/AFXGhdr7EZZtdqYcJK5s/full>
- <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/0969733017714303>
- Etiikka arjessa -malli (intranet). Linkki: <http://intra1.vsvd.local/hoito/hoitotyö/eettisesti-kestavat-hoitokulttuurit/>
- Eettiset lupaukset (intranet). Linkki: <http://intra1.vsvd.local/hoito/hoitotyö/eettisesti-kestavat-hoitokulttuurit/>

Kiitos

*I goda
händer*
www.vasacentralsjukhus.fi

*Hyvässä
hoidossa*
www.vaasankeskussairaala.fi